

DISPVATIO THEOLOGICA
DE
MESSIAE ZELO
PRO
DOMO DEI

Q V A M
EX PSALM. LXIX. 10. ET IOH. II. 17.

CONTRA HYPOTHESIN

Quasi Textus V. T. pro Christo in N. T. allegati nec possent, nec
deberent, de eodem toti intelligi, obstante verborum ac
rerum tortura

ALVUNI REGIO-ELECTORALES

DIE XXII. AVGVSTI MDCCXLIV. HOR. VIII-X. HABEBVNT

P R A E S E S

DN. M. IO. FRIDERICVS HILLER

ORINGA-HOHENLOICO-FRANCVS ORD. PHIL. ADI.

R E S P O N D E N S

DN. CHRISTOPHORVS FRIDERICVS FINGER

IVTREBOCENSIS

O P P O N E N T E S

DN. M. GOTTLOB ERDMANN ZEIBICH

ILEBURG-SAXO

DN. GEORGE GOTTLOB BARTHOLD

FRIESNIZ-MISN.

AD QVAM FREQVENTER ET BENEVOLE

IN AVDITORIO EPHORI AVDIENDAM *N. J.*

HONORATISSIMOS ALVMNOS *in Johannem*

PERAMANTER INVITAT *209.*

CHRISTIANVS FRIDER. BAVER

SS. TH. D. P. P. ET AL. EPH. H. T. DEC.

Exeg.
C.

271,10

TTEBERGAE, LITTERIS E. G. EICHSFELDI, ACAD. TYP'

DISSELTIO THEOLOGICA

DE
MORALI VITI

DE
MORALI VITI

DE
MORALI VITI

DE
MORALI VITI

DE
MORALI VITI

DE
MORALI VITI

CHRISTIANVS FRIDRICH BAYER

WITTEBERRG

Q. D. B. V.
AD CONFERENDA LOCA
PS. LXIX. 10. ET IOH. II. 17.

Zelus Domini nostri pro domo Dei, quem Iesus Nazareus comprobavit, eiiciendo omnes emtores & venditores e templo Hierosolymitano, est maxime illustris character veri Messiae. Quod enim de moribundo Messia per Dauidem praedicitur. Ps. LXIX. 10. *Quamuis zelus domus tuae me consumserit, opprobria tamen te blasphemantium in me cadunt*, id euenisse etiam scimus. Instituenda est tantummodo ex hoc vaticinio duplex recordatio, primo zeli Messiae pro domo Dei habendi, deinde opprobriorum, quae ideo laturus esset, et apparebit veritas, Iesum Nazarenum fuisse verum Messiam. In his sacris meditationibus premenda sunt vestigia discipulorum, de quibus dicitur. Ioh. II. 17. *Recordati autem sunt discipuli eius, quod scriptum sit: zelus domus tuae comedit me.* Primo repraesentemus nobis factum, deinde conferamus dictum propheticum.

Factum infectum fieri nequit, & eiectio emptorum ac venditorum e templo Hierosolymitano, est factum Iesu Nazareni, quo duplici vice, tam ab initio, quam sub exitu ministerii, gloriam suam toti Israel euidenter manifestavit. Hoc miraculum, quod in solenni et publico populi Iudaici conuentu, in templo editum est, negari nequit. Vel hostes & accusatores Iesu id confirmant, accusando eum, Matth. XXVI. 61. *Hic dixit: possum destruere templum Dei, & post triduum reaedificare illud.* Ideo Matth. XXVII. 62. 63. *conuenerunt principes Sacerdotum et Pharisaei ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus, impostorem illum dixisse viuentem, post tres dies resurgam*, quia Iesus emtores ac venditores eiiciens, quaerentibus Iudaeis, ex qua potestate istud faciat, et quod signum eis ostendat, respondit Ioh. II. 19. *Soluite templum hoc, sine dubio digitum ad proprium corpus intendens, & intra triduum excitabo hoc.* Veritas huius dicti & facti, ob circumstantias historiae subsecutas non potest in dubium vocari; progrediamur autem ad huius rei gestae magnitudinem.

Magnitudinem huius miraculi tam veteres, quam recentiores bene agnouerunt. Hieronymus in Matth. c. XXI. sic commentatus est:

est: Plerique arbitrantur, maximum esse signorum, quod Lazarus suscitatus est, quod coecus ex utero lumen acceperit, quod ad Iordanem vox audita sit patris, quod transfiguratus in monte gloriam ostenderit triumphantis. Mibi inter omnia signa, quae fecit Christus, hoc videtur mirabilius esse, quod unus homo, & in tantum vilis, ut postea crucifigeretur, scribis & Phariseis contra saeuientibus & videntibus, lucra sua destrui potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eiicere multitudinem, mensasque subuertere & cathedras confringere, & alia facere, quae infinitus non fecisset exercitus. Sic miratur Hieronymus zelum domini, quod e templo, in conspectu sacerdotum, quibus maxime exosus erat, qui ad mortem eum conquisiuerant, tot homines speciosum negotiationis suae praetextum habentes, facto ex funiculis flagello, expulit. Sed nec minoris faciendus est zelus, quo deinde Iudaeos diuina eloquia ac vaticinia de Christo cauponantes ex ecclesia Dei eiecit, nec boues, oves & columbas in immolanda ad Iudaeorum morem sacrificia ulterius admisit. Exinde patet, Dominum nostrum, facta templi repurgatione, suum pro domo Dei zelum tam miraculose demonstrasse, ut a profanatoribus templi, ac blasphemis Iudaeis pro vero Messia agnoscendus fuerit, & quidem ob adimpletum de hoc zelo vaticinium.

Peculiare enim criterium veri Messiae patientis, est zelus pro domo Dei. Hoc patet ex verbis Ps. LXIX. 10. *Quamuis zelus domus tuae comedevit me, tamen opprobria eorum, qui te probris afficiunt, super me cadunt.* Sensus eo abit: Quamuis ex vehementi studio, domui Dei debitam asserendi sanctitatem, constet, me flagrare cupiditate promouendi sanctum Dei cultum, nec concedendi, ut domus orationis in locum venditionis conuertatur, quamuis intime indignatus sim, tuum o Deus honorem in domo Dei ab hominibus conculcari, & hypocritico cultu imminui; nihilominus tamen opprobria, blasphemantibus debita, in me effunduntur. Illi enim, qui te blasphemant, me pro blasphemante habebunt. Ex frequenti huius Psalmi in N. T. citatione pro Christo & ex ipsa discipulorum reminiscencia, colligere possumus, hunc Psalmum iam illo tempore de Messia fuisse intellectum. Sciebant etiam Iudaei in Messia, illum expectandum esse, qui templum suum purgaturus esset. Nec filium dedecebat, sed ille obligatus erat, ut honori patris sui coelestis consulere. Nihilominus

minus

minus qui summa religione ac zelo hoc faciebat conuulsiatrices experiebatur blasphemias.

Negat quidem CLERICVS, citatum hunc de Christo versum Ioh. II. 7. & Rom. XV. 3. esse vaticinium de eo, sequentibus verbis: *Factum Christi, nummularios & victimarum mercatores templo expellentis, reuocauit haec verba in memoriam discipulorum Christi, ut videmus apud Ioh. II. 7. Sed inde non sequitur, haec quasi vaticinium de Christo esse prolata, quandoquidem de quolibet, qui templi curam gessisset, iterari poterant. - At Paulus, inquit, Rom. XI. 9. hunc Psalmum citat ad testimonium quasi Dauidis, καὶ Δαβὶδ λέγει, sed Apostolus illic loquitur ex sententia recepta, ex titulo Psalmi male intellecto nata.* Et in notis ad Rom. XV. 3. dicit: *In hac citatione videre licet, quod obseruabamus ad c. IX. 28. cum citantur loca, saepe structuram orationis negligi. Etenim Christus sibi non placuit, sed sicut scriptum est, impropria impropertium tibi ceciderunt super me, sensus enim imperfectus est.* Et in loco citato Rom. IX. 28. sic scripsit: *In proferendis testimoniis non magna ratio habetur seriei orationis. Proinde etiam hunc Psalmum non pro vaticinio a Dauide de Christo prolato habet, sed pro scripto in captiuitate Psalmo, sequentem in modum: Itaque zelus pro templo fuit affectus eorum, qui in exilio grauiter ferebant, solum Deo sacrum, & templi rudera feris tunc, aut impuris hominibus calcanda relinqui; & summopere optabant, aduenire aliquando tempus, quo templum instauraretur, & a solis Iudaeis vnus Dei cultoribus, frequentaretur. Hunc autem affectum religiosorum hominum alii Iudaei irvidebant, ut sequentia verba docent: Probra exprobrantium tibi ceciderunt super me; hoc est, cum audirem dici, tibi Templum & cultum tuum curae amplius non esse, nec religiosos homines pluris a te fieri quam alios, quae tibi erant contumeliosa; grauissime iis commotus sum, quasi me ipsum nominatim impeterent.*

Hoc autem CLERICO dandum est vituperio, hoc ipsi maximo assignandum est vitio, quod nullam Christi, nullam Apostolorum, nullam veritatis Christianae rationem habet, in exponendo hoc versu. Ipse structuram versus negligit, ipse contra orationis seriem verba, quae in Christum vnice quadrant, ad Iudaeos in captiuitate Babylonica detorquet. Ideo non assecutus est verum huius versus sensum, quia videre noluit, loquentem zelatorem pro domo Dei cum Deo Patre sic coniunctum esse, vt, si Deus blasphemetur, ea op-

probria in eum, (nempe Messiam) cadant, & vice versa, si qui opprobria in eum, nempe Messiam, coniciunt, ipsi Deo probra exprobrant. Nam hunc nexum personae patientis opprobria, cum ipso Deo, innuunt verba: exprobrationes eorum, qui probra in te iaciunt, in me cadunt. Quod vero attinet zelum, in hoc versu descriptum, non cadit ille in Iudaeum sub captiuitate Babylonica viuentem. Nam sermo est de eiusmodi zelo, ex quo filius Dei a fratribus suis pro vero Messia agnosci debuisset, ex quo zelo, si improbatur, Deus blasphematur. Sermo non est de dolore ob templum exustum, sed de zelo, hoc est, de indignatione ac desiderio vindictae, ob conculcatum Dei honorem a frequentantibus domum Dei. Hic zelus pro domo Dei eleganter confertur igni consumenti. Nam Christus per repurgationem templi se internecino Iudaeorum odio obiciebat, hoc sanctissimo zelo semetipsum Deo Patri in sacrificium offerebat, & ut sacrificium ab igne, sic ipse a passione mortis consumebatur. Fictus autem CLERICI zelus, qui Iudaeos ob deuastatum templum consumsisset, Socinianorum in gratiam excogitatus est, & nunquam existit, nec existere potuit. De domo Dei, non amplius existente, dolere quidem, sed zelari non possumus. Constitutis enim a Deo septuaginta annis captiuitatis Babylonicae, in constitutione diuina piis Iudaeis acquiescendum erat. Sin aliter zelari pro domo Dei voluissent, diuina in templum exustum iudicia simul improbassent. Si quis a tali zelo consumtus fuisset, ex indignatione iniusta periisset. Si quis etiam Iudaeus opprobria ideo in se, ut nudum hominem, coniecta pro blasphemis habuisset, se ipsum Deum fecisset. Tot difficultatibus premitur CLERICI sententia, ex serie orationis, ac nexu verborum in hoc ipso versu. Accedit tandem, hoc esse postulatum plane non ferendum, ut, asserente Paulo, hunc Psalmum esse Dauidis, & suffragante etiam titulo, nos tamen CLERICO credamus, fingenti, Iudaeos in captiuitate Babylonica hunc Psalmum composuisse. Eiusdem postulata tam absurda sunt, ut a sano homine ac pio Christiano nunquam concedi possint, nempe *Apostolum sic loqui ex sententia recepta, illum titulum Psalmi male intellexisse.* Haec iniuria sunt in ipsum Spiritum Sanctum, ex cuius inspiratione Dauides ac Paulus scripserunt.

Maximam autem difficultatem CLERICVS in versus 6. applicatione ad Christum quaerit: *Deus tu nosti stultiam meam, & reatus mei*

mei

mei a te occultati non sunt. Hinc ad h. l. haec tradit: *Haec Christo non nisi per fiducias aptari possunt, cum in eo neque stultitia, neque delicta fuerint, cumque de alienis peccatis ita loqui nequeat.* Sed haec difficultas facile solui potest, si modo obseruetur, Christum loqui de sua stultitia, ex accusationibus suorum hostium; & consequenter de mendaciter ipsi afficta stultitia, & de reatibus, ob quos sine causa morti adiudicatus erat, de hac stultitia Deus etiam iudicium ferat, num vlla morte digna in Christo inueniatur? Abiudicabit etiam CLERICVS hunc Psalmum ex maledictione hostium v. 27. Christo minime competente, qui potius veniam delicti inimicis suis exorasset. Sed diuerso respectu Messias considerauit hostes suos, & vtrumque facere potuit. Intercessit pro iis, qui nesciebant, quae faciebant, non autem pro iis, qui proaereticè peccabant, & Messiam pro filio Dei agnoscentes, tamen dicebant: Matth. XXI. 38. Marc. XII. 7. Luc. XX. 14. *Hic est haeres, venite, occidamus illum.* Diuerso itaque respectu Messias tam pro hostibus suis intercedere, quam etiam de eorum maledictione vaticinari potuit.

Totum autem Psalmum Christo conuenire, plurimi concedere nolunt. En verba CLERICI ad vers. 10. huius Psalmi: *Falluntur, qui putant, quia in Psalmo aut alio vaticinio quidpiam est, quod ad Christum pertinet, ideo totum Psalmum aut vaticinium ad eum spectare.* Passim quaedam sunt ab eo prorsus aliena admista iis, quae Apostoli, quasi de eo dicta, citarunt, nec debent torqueri, vt Christo conueniant. Et idem affirmat IVNIVS in Parallelorum l. 1. 65. in Opp. Tom. I. p. 1059. *Quemadmodum autem proprius & singularis dici Davidis Psalmus non potest: sic etiam absurdum foret, si quis proprium esse Christi, et pure de eo intelligendum ex omni parte affirmaret.* Nam huic interpretationi versus non pauci obsistunt, qui id omnino flagitant, vt de Davide autore Psalmi huius intelligantur. Sed haec est illa hypothesis, quam ferre non possumus, quia non datur duplex veritas, ita vt ex pura propria & singulari veritate locus de Christo non sit intelligendus, ex communi tamen interpretatione secundum prophetiam. Nam huic asserto iterum obstat: nullam dici posse prophetiam, nisi eam, quae est κατ' ἀλήθειαν, & quae futura ex veritate praedicit. Cohibendae autem huius audaciae nullum melius datur frenum, quam si cohaerens totius Psalmi ac vaticinii nexus ob oculos ponatur, & ex visceribus textus demonstretur, esse Psalmum
pro-

propheticum de moribundo Messia, qui nullis iustis ab hominibus afficiebatur poenis, sed qui innocens ad salutem fidelium patiebatur, ita vt dicere posset: *Rependi, quae non rapui.* Quum vero sermo sit de eiusmodi sancto, ad iniustum mortis supplicium rapti, cui sitienti fel & acetum porrigitur, Psalmus nec ad Dauidem, nec ad Babylonicum, nec ad praesens gentis Iudaicae exilium applicari potest. Nam attendatur modo, quomodo persona patiens ac moribunda sese gerat, de quibus hostibus conqueratur, quas persecutiones perferat, quos dolores sentiat, quid a Deo expectet & speret, & veritas se ipsam prodet. Omnes enim phrasae & circumstantiae funestae in patientis Messiae executionem, non autem placidum morituri Dauidis obitum describunt. Quia autem Psalmus est paulo prolixior, cohaerentem illius versionem subsequaturae cum Deo disputationi referuamus, quae loca de felle & aceto, sitienti Messiae porrecto, conferet.

Dum vero de zelo Messiae pro domo Dei egimus, continuo Deum oramus, vt accendat in nobis etiam coelestem puri & veri zeli ignem, quo pro cognitione & gloria Messiae maiori feruore zelemur. Quot frigidi, quot tepidi dantur inter Christianos eruditi, quot interpretes, quot rei sacrae studiosi, qui vera de Christo vaticinia esse, confiteri nolunt, & non obstantibus conscientiae moribus in statu incredulitatis ac impietatis erga optimum Seruatorem torpent, meditationem verbi diuini & vsum textus originalis negligunt, & tamen pro cultoribus Christi sese habent. Hypocrisis est, si quis simulat cognitionem Christi, qua scit se destitutum. Exuatur eiusmodi hypocrisis, induatur zelus, qui est calor cognitionis & pietatis, vt ille appareat in omnibus occasionibus, in quibus agitur de promouenda Dei gloria, de tuenda Christi causa, de defendenda vsque ad mortem veritate. Ad hunc zelum nos impellat zelus Christi crucifixi, qui pro nostra salute nullum subterfugit odium, nullumque acetum. Si tali ardore & amore feremur erga Deum, ad eundem, quem zelus Christi attigit, perueniemus scopum, vt finem fidei nostrae, aeternam salutem, assequamur.

